

INFORMATIE OVER DE ZIEKTE
VAN LYME EN ANDERE
TEKENBEETZIEKTEN.

◆ WWW.TEKENBEETZIEKTEN.NL ◆

Stichting
Tekenbeetziekten

INHOUDS OPGAVE

Inhoudsopgave	2
Tekenweetje 1	3
De stichting	4
Tekenweetje 2	5
Symptomen chronische ziekte van Lyme naar hevigheid	6
Donaties en sponsoring	8
2 Voorkomen is beter dan genezen	10
Stap 1 - Voorkomen	12
Stap 2 - Herken de teek & tekencheck	13
Stap 3 - Verwijderen	14
Stap 4 - Controle op symptomen	16
Inleiding symptomen lijsten	18
Lijst van vroege symptomen	18
Lijst van latere symptomen	19
Top 15 na een antibioticabehandeling	20
Fabels ontkracht	22
Andere tekenbeetziekten	24
Tekenweetje 3	26
Bronvermelding	27

TEKENWEETJE 1

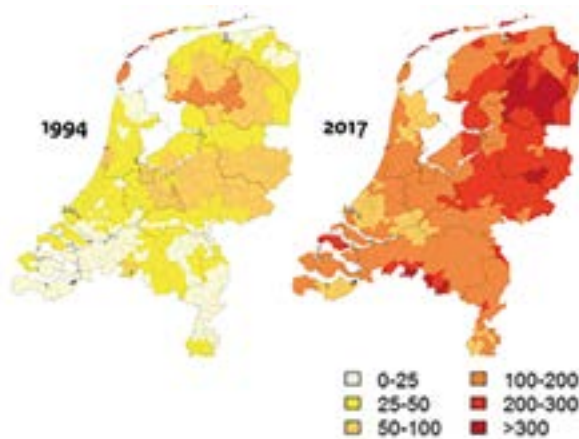
Hierboven zie je de nimf, een jonge teek, die nog niet volwassen is. De nimf is slechts 1 mm groot en vergelijkbaar met een sesamzaadje. Het merendeel (70%) van de gevallen van de ziekte van Lyme wordt veroorzaakt door de beet van een nimf. Doordat de nimf zo klein is, wordt deze snel over het hoofd gezien, ook bij een controle. Wees bedachtzaam op nimfjes wanneer je jezelf controleert.

DE STICHTING

Stichting Tekenbeetziekten steunt, stimuleert en initieert wetenschappelijk onderzoek, waarbij de belangen van de patiënt centraal staan. We voorzien integer in informatie, we delen beschikbare kennis en zorgen actief voor meer aandacht voor tekenbeetziekten. We ondersteunen daarnaast projecten die direct ten goede komen aan Lyme patiënten.

We werken samen met organisaties met dezelfde missie in binnen- en buitenland om door bundeling van krachten verbeteringen en oplossingen te bewerkstelligen in het bestrijden van tekenbeetziekten en de heersende misstanden.

Tekenbeetziekten, waarvan de ziekte van Lyme de bekendste is, komen steeds vaker voor in Nederland en andere Europese landen. Alleen al in Nederland worden jaarlijks zo'n 1-1,5 miljoen mensen gebeten door een teek.

Bron: Tekenradar.nl

Het aantal keren dat mensen gediagnosticeerd werden met de ziekte van Lyme op basis van Erythema Migrans (EM: rode ring/vlek) steeg van 6.500 (1994) naar 25.500 (2017). Het werkelijk aantal ziektegevallen van de ziekte van Lyme zal hoger liggen, onder andere omdat de ziekte van Lyme zich lang niet altijd met een EM presenteert en omdat een EM niet herkend of over het hoofd gezien wordt. Cijfers over andere tekenbeetziekten zoals Ehrlichia, Bartonella, Babesia en Rickettsia zijn niet voorhanden.

De ziekte van Lyme is vaak moeilijk te diagnosticeren. De ziekte van Lyme presenteert zich lang niet altijd met een Erythema Migrans (EM: rode ring/vlek), een EM kan over het hoofd gezien worden en/of moeilijk te herkennen zijn. Bij 1 op de 3 mensen met een EM ontstaat een egaal gekleurde vlek.¹ Deze egale, gekleurde vlek is moeilijker te herkennen en te onderscheiden van andere aandoeningen.

TEKENWEETJE 2

Hiernaast zie je een vrouwtjes teek die eitjes aan het leggen is. Dankzij haar extreem rekbare huid kan een teek vele tientallen keren het eigen lichaamsgewicht aan bloed opzuigen. De vrouwtjes zuigen zich vol omdat ze eiwitten nodig hebben voor de ontwikkeling van grote aantallen eitjes (2000-3000).

Om de eitjes te beschermen, besmeert het tekenvrouwtje de eitjes met een glazige vloeistof. Nadat alle eitjes zijn gelegd, sterft het vrouwtje. Doordat alle eitjes op een hoopje zijn gelegd, kunnen in het volgende voorjaar honderden tekenlarven tegelijk op een klein plekje tevoorschijn komen.

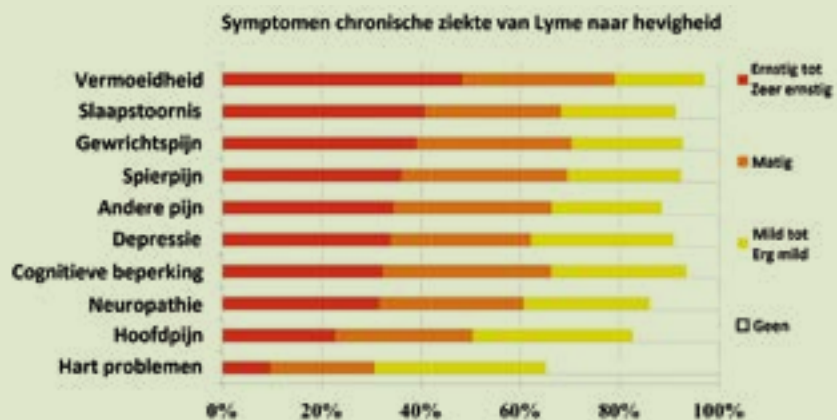
1) www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Algemeen_Actueel/Nieuwsberichten/2016/Vlekvormige_huiduitslag_na_tekenbeet_kan_ook_Lyme_zijn

Bloedonderzoek naar de ziekte van Lyme kan artsen ondersteunen bij het stellen van de diagnose. Echter dit is niet van doorslaggevend belang, omdat de test zowel een vals-positieve als een vals-negatieve uitslag kan geven.²

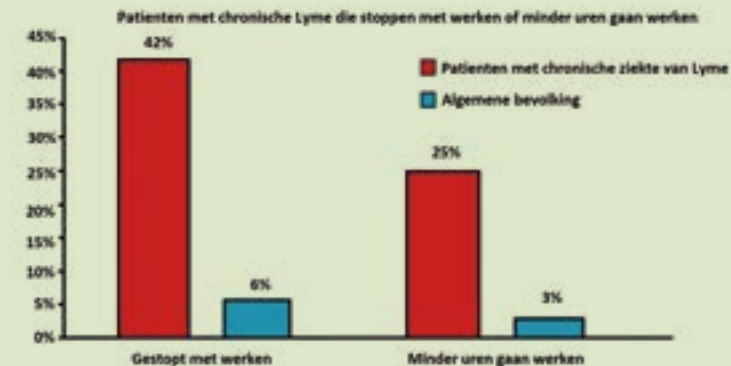
Bij de meeste patiënten met de ziekte van Lyme verdwijnen de klachten als ze tijdig behandeld worden met bijvoorbeeld doxycycline. Toch ervaart 5%-20% van de patiënten met de ziekte van Lyme 6 maanden na behandeling met antibiotica aanhoudende klachten zoals neurologische klachten en klachten als vermoeidheid, gewrichts- en spierpijn: Lyme geassocieerde klachten, post-Lymeziektesyndroom of chronische Lyme (de wetenschap is verdeeld). Goede statistieken over mensen die klachten blijven houden na antibiotische behandeling die onvoldoende is aangeslagen en/of niet tijdig is ingezet, zijn niet voorhanden.

6 SYMPTOMEN CHRONISCHE ZIEKTE VAN LYME NAAR HEVIGHEID

Bron: <https://peerj.com/articles/322/>

2) www.bmcinfectdis.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12879-016-1468-4

Bron: <https://peerj.com/articles/322>

Over de oorzaak van aanhoudende klachten doen verschillende theorieën de ronde zoals het aanwezig zijn van co-infecties³, een auto-immun reactie⁴, een immuun reactie als gevolg van antigeen resten⁵ of het aanwezig blijven (persisteren) van de Lyme bacteriën (spirocheten) die door de gebruikte antibiotica niet afdoende zijn aangepakt^{6,7,8}.

Na behandeling met antibiotica is met een combinatie van diagnostische technieken zoals PCR en xenodiagnose, bewijs gevonden van het persisteren van de Lyme bacterie bij honden⁹, muizen^{6,7}, apen^{8,11,12}, en mensen¹⁰. Levende bacteriën konden echter niet worden gekweekt.

Tot op de dag van vandaag is er een gebrek aan effectieve behandeling voor mensen die klachten houden na een eerste behandeling van de ziekte van Lyme. Veel volwassenen met aanhoudende klachten lopen tegen allerlei maatschappelijke

problemen aan. Zo heeft het UWV moeite om aanhoudende Lyme-klachten juist in te schatten en te objectiveren om die vervolgens te vertalen naar beperkingen. Ook vergoedt de zorgverzekeraar vaak niet de zorgkosten voor een behandeling die de kwaliteit van het leven kan verbeteren.

Deze problemen leiden vaak tot verlies van inkomen, tot sociale isolatie en/of zich fysiek niet meer zelfstandig kunnen redden terwijl door uitblijvende diagnose geen vergoedingen voor huishoudelijke hulp door WMO of zorgverzekering worden toegewezen. Ouders van kinderen met aanhoudende klachten lopen geregeld tegen nog grotere problemen aan. Bijvoorbeeld als de school niet in staat blijkt passend onderwijs te leveren. Soms schakelt men de leerplichtambtenaar in. Het komt ook voor dat er melding gemaakt wordt bij Veilig Thuis.

3) www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1592693/
 4) www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11334491/
 5) www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3386809/
 6) www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2346637/
 7) www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3900665/
 8) www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3256191/

9) www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC229521/
 10) www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3952603/
 11) www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29242055
 12) www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29236732

DONATIES EN SPONSORING

De stichting ontvangt geen subsidies en is voor het behalen van haar doelstellingen geheel afhankelijk van donaties en sponsoring van particulieren en bedrijven.

Het geld dat we inzamelen wordt m.n. besteed aan voorlichting, onderzoek en projecten die direct bijdragen aan de verbetering van de situatie van patiënten met een tekenbeetziekte.

Daarbij richten we ons specifiek op twee patiëntgroepen die onze hulp het hardst nodig hebben:

- Kinderen met Lyme
- Patiënten met chronische Lyme

Kinderen met Lyme (of een andere tekenbeetziekte)

Kinderen vormen een extra kwetsbare groep. Voor hen is de kans op tekenbeten nóg groter. Bij hen is de diagnose 'Lyme' nog lastiger te stellen. En voor hen is het nóg moeilijker een passende behandeling te krijgen. Ze komen terecht bij een kinderarts, die geen Lymespecialist is, of bij een specialist die geen kinderarts is. Zo worden kinderen van het ene ziekenhuis naar het andere gesleept, vaak zonder resultaat, en ze worden almaar zieker.

Onze grote droom is ooit een kliniek voor kinderen met Lyme in te richten, waar zij de behandeling kunnen krijgen die ze nodig hebben en verdienen.

Patiënten met Chronische Lyme

De stichting financiert activiteiten en onderzoek, die bijdragen aan een betere diagnose en behandeling van aanhoudende Lyme klachten en Lyme-geassocieerde klachten voor en na een behandeling, ten einde de gezondheidsschade als gevolg van een Borrelia-infectie te voorkomen en de kwaliteit van leven van deze patiënten te verbeteren.

UW STEUN IS HARD NODIG

We kunnen uw hulp goed gebruiken: zowel als vrijwilliger, maar ook uw financiële bijdrage.

We hebben vrijwilligers op zeer veel verschillende terreinen nodig. Mail uw vaardigheden, interesses en mogelijkheden qua tijd aan onze vice-voorzitter (onderzoek@tekenbeetziekten.nl) en wellicht komt het tot een, voor beide partijen interessante, match!

Op onze website staan de vele manieren waarop je kunt doneren (www.tekenbeetziekten.nl/doneer).

Op onze site lees je ook hoe jij of jouw bedrijf sponsor van de stichting kunt worden en hoe je kunt legateren.

Blijf op de hoogte van onze activiteiten via de gratis nieuwsbrief, waarop je je op de website (www.tekenbeetziekten.nl) kunt inschrijven. En volg ons op [Facebook](#), [Twitter](#), [Instagram](#), [LinkedIn](#) of [YouTube](#)

TE KOOP:

www.tekenbeetziekten.nl

VOORKOMEN IS BETER DAN GENEZEN

Teken kunnen vanaf 5 °C actief worden en dus het hele jaar voorkomen. De meeste tekenbeten worden gemeld tussen april en oktober. Gemiddeld 20% van de teken draagt de Borrelia bacterie bij zich die de ziekte van Lyme veroorzaakt. Niet iedere beet van een besmette teek leidt tot de ziekte van Lyme.

De kans op verschijnselen van de ziekte van Lyme bij een willekeurige tekenbeet ligt tussen de 2-5%, bij besmette teken is die kans hoger. Uit een steekproef¹³ onder Lyme-patiënten bleek dat 38% van hen geen tekenbeet had opmerkt. Van die 38% kreeg 14% een rode vlek/ring en 24% niet.

IN ONZE WEBSHOP

Onze webshop wordt gerund door een heel team van enthousiaste vrijwilligers. Zij zorgen ervoor dat je bestelling accuraat en snel op het door jou gewenste adres geleverd wordt.

Naast tekenverwijderaars (kaarten en de onvolprezen TickEase-2-in-1) kunt je er ook informatiemateriaal bestellen en/of downloaden. Het meeste informatiemateriaal is gratis te bestellen, zelfs als het om grote aantallen gaat. Je betaalt alleen de verzendkosten (die we zo efficiënt mogelijk berekenen).

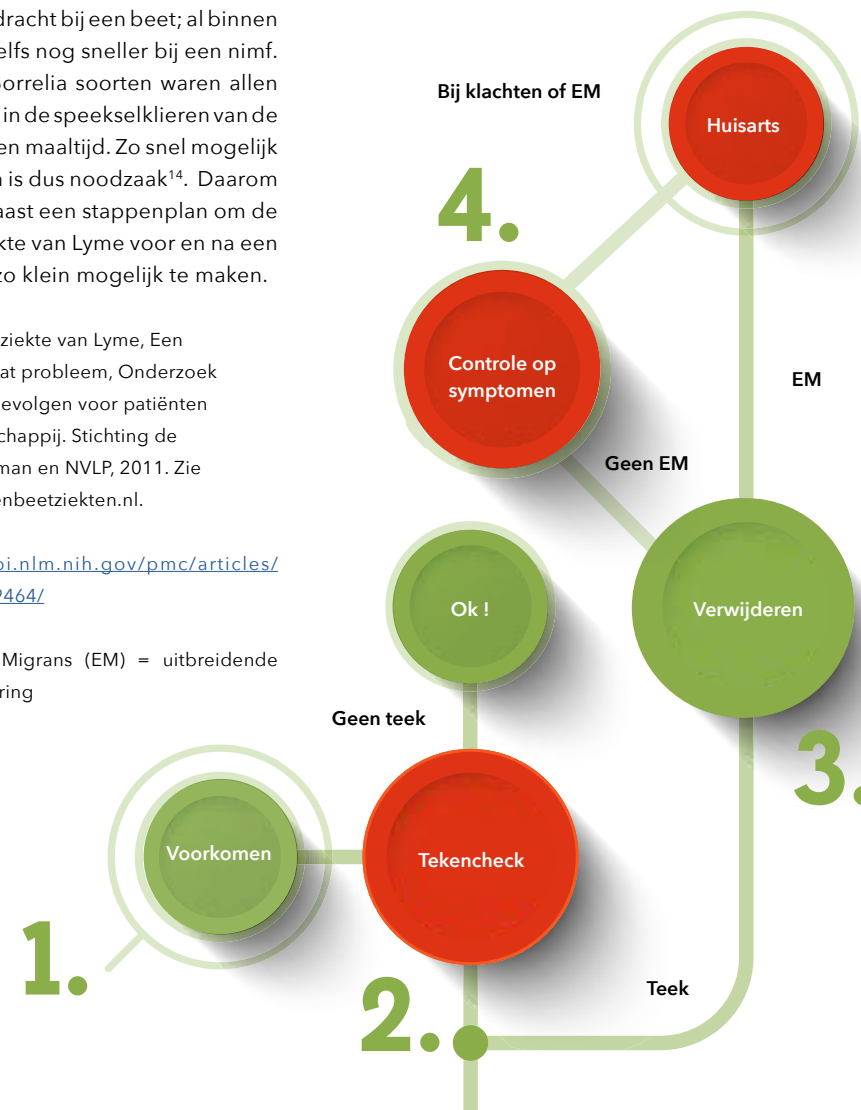
Maar kijk ook eens naar onze leskisten en spreekbeurtpakket!

Het niet waarnemen van een teek of een rode vlek/ring sluit het hebben van Lyme dus niet uit. Publiek en artsen moeten hierop bedacht zijn. Onderzoekers van het Franse Pasteur Instituut onderzochten met muizen of de overdracht van Borrelia verschilt voor diverse Europese en Amerikaanse Borrelia soorten. Ze vonden bewijs voor snelle overdracht bij een beet; al binnen 12 uur en zelfs nog sneller bij een nimf. Europese Borrelia soorten waren allen al aanwezig in de speekselklieren van de teek voor een maaltijd. Zo snel mogelijk verwijderen is dus noodzaak¹⁴. Daarom volgt hiernaast een stappenplan om de kans op ziekte van Lyme voor en na een tekenbeet zo klein mogelijk te maken.

¹³ Bron: De ziekte van Lyme, Een onderschat probleem, Onderzoek naar de gevolgen voor patiënten en maatschappij. Stichting de Ombudsman en NVLP, 2011. Zie www.tekenbeetziekten.nl.

¹⁴ www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6079464/

* Erythema Migrans (EM) = uitbreidende rode vlek/ring

STAP 1 VOORKOMEN

- **Draag lichaambedekkende, licht gekleurde kleding.** Teken zijn hierop goed zichtbaar
 - ✓ Gesloten schoenen
 - ✓ Lange broek
 - ✓ Broekspijpen in de sokken
 - ✓ Shirt met lange mouwen
 - ✓ Shirt in de broek
 - ✓ Kleine kinderen een petje
 - ✓ Gebruik eventueel speciale, geïmpregneerde, teekwerende kleding
- **Blijf op de wandelpaden.**
- **Vermijd het lange gras en struikgewas.**
- **Neem een teekverwijderaar mee.**
- **Eventueel kun je synthetische, teekwerende middelen gebruiken** waarin DEET, Icaridin of IR3535 zit of middelen op natuurlijke basis met Citriodiol (lemon-eucalyptus extracten).

STAP 2 HERKEN DE TEEK & TEKENCHECK

- **Rechtsonder:** op de duimnagel zie je de larve, het eerste stadium van de drie ontwikkelingsstadia van de teek. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat een larve al besmet kan zijn met een Borrelia bacterie, dat betekent dus dat de vrouwtjesteek besmette eitjes heeft gelegd. De larve zou dus een Borrelia bacterie kunnen overdragen op mens of dier.

- **Rechtsboven:** de nimf (tweede stadium). De nimf wordt snel over het hoofd gezien, zelfs bij grondige controle. Nimfen zijn het belangrijkste bij het overbrengen van ziekten op de mens. Na een bloedmaaltijd ontwikkelt de nimf zich tot een mannetje of een vrouwtje.
- **Links onder:** het mannetje. Het mannetje zuigt geen bloed en speelt geen rol bij het overbrengen van ziekten, maar is nuttig voor het zorgen voor nageslacht.
- **Linksboven:** het vrouwtje. Het vrouwtje speelt wel een rol, omdat zij bloed zuigt. Bloed heeft ze nodig om haar eitjes te kunnen leggen.

"DOE NA EEN BEZOEK AAN HET GROEN EEN TEKENCHECK!"

- **Voorkeursplekken voor teken zijn met name de warme, vochtige lichaamsplekken en plekken met een dunne lichaamshuid.**
 - ✓ Tussen de tenen
 - ✓ Knieholtes en liezen
 - ✓ Bilspleet
 - ✓ Navel en oksels
 - ✓ Nek en haarlijn
 - ✓ Achter de oren
- **Gebruik eventueel een zaklamp en een grote loep om larven goed te kunnen zien, een handspiegel voor intiemere plekken, een passpiegel of vraag hulp voor hoofd, rug en achterbenen.**
- **Controleer ook je kleding op teken**
Zowel de buiten- als binnenkant en 'verstoppelplekken' zoals onder zoomrandjes, riemen en kragen; in vouwen, naden en opgerolde pijpen/mouwen.

STAP 3 VERWIJDEREN

- **Verwijder de teek zo snel mogelijk.** Dit verkleint de kans dat deze, indien geïnfecteerd, ziekten overdraagt.
- **Irriteer de teek niet met zeep, alcohol of vuur e.d.;** dit verhoogt de kans op besmetting doordat de teek zijn maaginhoud in de bloedbaan uitspuugt.
- **Verwijder de teek met een speciale tekenverwijderaar,** zoals een tekenverwijderkaart, tekenlepel of puntig pincet.
- **Neem de teek zo dicht mogelijk op de huid bij de kop op** en trek 'm langzaam en recht uit de huid, zonder te draaien, te knijpen of de teek te beschadigen.
- **Desinfecteer het bijtewondje** na verwijdering van de teek met minimaal 70% alcohol of met jodium.
- **Noteer datum en plaats van de tekenbeet** en maak een foto van de beetplek.
- **Meld de tekenbeet bij de huisarts.**
- **Meld de tekenbeet via www.tekenradar.nl.**

TEKENVERWIJDERKAART

Te koop: www.tekenbeetziekten.nl

Alleen kriebels op de juiste plek

Bescherm je hond langdurig tegen **teken**, **vlooien** en **zandvliegen** met Beaphar Canishield®

De Beaphar Canishield® halsband beschermt honden 6 maanden tegen teken, 16 weken tegen vlooien en 5,5 maanden tegen zandvliegen.

beaphar®

beaphar.com

Because pets are family too

STAP 4 CONTROLE OP SYMPTOMEN

- Houd de beetplek minimaal 12 weken goed in de gaten.
- Als reactie op een tekenbeet kan er kort na de beet al een rood vlekje ontstaan van 1-2 cm. Dit vlekje breidt zich niet uit, kan jeuken en verdwijnt binnen een aantal dagen en is geen symptoom van de ziekte van Lyme.
- De ziekte van Lyme met erythema migrans (EM). Bij besmetting kan dagen tot weken na de tekenbeet een groter wordende rode vlek/ring op of in de buurt van de beetplek verschijnen: een erythema migrans (EM). Bij mensen met een gekleurde huid kan de vlek/ring gelig of blauw van kleur zijn.
- Ga dan onmiddellijk naar de huisarts en vraag om een antibioticakuur. Testen is bij het verschijnen van een EM overbodig. Maak een foto van de vlek/ring.
- De ziekte van Lyme, zonder erythema migrans (EM). Als je besmet raakt, kun je weken tot maanden na de besmetting griepachtige klachten krijgen, maar dat kan ook uitblijven. Maanden tot jaren later kun je zeer diverse klachten ontwikkelen. Het is dan moeilijk om de juiste diagnose te krijgen. Hieronder enkele van de vroege symptomen.

Griepachtige klachten

- ✓ Zoals koorts | rillingen | vermoeidheid
keelpijn | spierpijn | stijve nek
gewrichtspijnen | hoofdpijn

Borrelia lymfocytom

- ✓ Blauwrode, vast aanvoelende zwelling op onder andere oorlel, tepel, scrotum.

www.huidziekten.nl/zakboek/dermatosen/btxt/BorreliaLymfocytom.htm

INLEIDING BIJ LIJSTEN

Houd er rekening mee dat kinderen symptomen vaak slecht kunnen verwoorden.

Typerend voor symptomen bij de ziekte van Lyme is dat ze vaak meerdere systemen aandoen, kunnen verspringen en in hevigheid kunnen toe- en afnemen.

Naast de rode ring of vlek noemt het overgrote deel van de patiënten als eerste klachten: ernstige vermoeidheid, griepig gevoel, hoofdpijn. Spierspieren en gewrichtsklachten komen eveneens veel voor. Ook worden, in mindere mate, verlamingsverschijnselen en jeuk genoemd.

18

LIJST VAN VROEGE SYMPTOMEN

(DAGEN TOT WEKEN)¹⁵

1. Griepachtige symptomen

Koorts/koortsachtig | zweeten | rillingen | spier- en gewrichtspijn | vermoeidheid | keelpijn | gezwollen lymfeklieren | malaise (algeheel ziek voelen).

2. Borrelia lymfocytom

Blauwrode, vast aanvoelende zwelling op onder andere oorlel, tepel, scrotum.

3. Overige vroege symptomen

Hoofdpijn | stijve nek | nekpijn | moeite met concentreren | duizeligheid | licht in het hoofd bij opstaan | buikpijn | gebrek aan eetlust | misselijkheid | braken.

4. Erythema migrans (EM)

Groter wordende rode vlek/ring. Bij mensen met een gekleurde huid kan de vlek/ring gelig of blauw van kleur zijn.

LIJST VAN LATERE SYMPTOMEN

(WEKEN, MAANDEN TOT JAREN)¹⁵

1. Chronische huidaandoening, Acrodermatitis Chronica Atroficans (ACA)

ACA begint als een pijnloze, paarsrode wat gezwollen plek op een van de ledematen. Later treden hierin verhardingen op. Tenslotte ontstaan er plekken waar de huid zeer dun wordt. Dit gaat gepaard met roodheid, rimpeling en pigmentaties.

2. Reumatische klachten

- a) Lyme-artritis (gewrichtsontsteking): warm, gezwollen, pijnlijk gewricht
- b) Spier- en gewrichtsklachten, verspringend van karakter met fluctuerend beloop

3. Hartklachten

Hartontsteking | trage hartslag | pijn op de borst | flauwvallen | kortademigheid | hartkloppingen | inspanningsintolerantie

4. Neurologische klachten

Ontstekingen van het zenuwstelsel:

- a) Syndroom van Bannwarth: heftige zenuwpijn met uitstraling naar romp en ledematen (radiculitis) | verlamming | gevoelsstoornissen
- b) Perifere neuropathieën: tintelingen | dove plekken | schietende, stekende en brandende pijn | krachtsverlies
- c) Aangezichtsverlamming
- d) Meningitis (vaak mild): hoofdpijn | stijve nek | overgevoeligheid voor licht

- e) Overige klachten: draaierigheid | warme en koude sensaties | huid- en spiertrekkingen | uitvalsverschijnselen | problemen met zien | oorsuizen | gehoorverlies | blaasproblemen

5. Neuropsychiatrische klachten

- a) Lyme-encefalopathie: geheugen- en concentratiestoornis | moeite met woorden vinden | overgevoelig voor prikkels | traag van denken | slaap- en stemmingsstoornissen | vermoeidheid | hoofdpijn
- b) Diverse klachten: depressie | gevoel van angst en paniek | verwardheid | stemmingswisselingen | psychose | dementie | problemen met geheugen, aandacht en concentratie | veranderingen in persoonlijkheid

6. Oogklachten

Oogontsteking | roodheid | oogpijn | pijn bij oogbewegingen | branderigheid | dubbel zien | wazig zien | lichtovergevoeligheid | vlekjes zien | moeite met scherpstellen

19

¹⁵⁾Tussen vroege en latere symptomen zit een overlap, tevens is de opsomming niet uitputtend.

Bronnen: CBO richtlijn Lymeziekte en The General Symptom Questionnaire-30 (GSQ-30), 2019 - www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6908481/

TOP 15 SYMPTOMEN NA EEN STANDAARD ANTI-BIOTICABEHANDELING

1.
78%
Vermoeidheid

9.
55%
Stijve nek |
nekkraak

10.
54%
Oogproblemen

11.
53%
Algehele malaise |
griepachtige klachten

2.
68%
Gewrichtspijn |
zwellen | stijve
gewrichten

3.
63%
Verwardheid |
concentratie |
geheugenproblemen

12.
50%
Hoofdpijn in
diverse vormen

4.
62%
Spierpijn |
zwakte

5.
61%
Tintelingen |
dove plekken |
brandende pijn

13.
50%
Moeilijkheden met
praten | lezen |
schrijven | denken

7.
57%
Stemmings-
wisselingen |
prikkelbaarheid

14.
50%
Stekende of
schieterende
zenuwpijnen

6.
57%
Krachtverlies

8.
56%
Slaapstoornissen

15.
50%
Rugpijn

Bron: De ziekte van Lyme, Een onderschat probleem, Onderzoek naar de gevolgen voor patiënten en maatschappij. Stichting de Ombudsman en NVLP, 2011. Zie www.tekenbeetziekten.nl.

FABELS ONTKRACHT

- ✘ Fabel:** *Teken komen alleen in bossen voor.*
- ✔ Feit:** Teken kunnen in al het groen voorkomen, dus niet alleen in bossen, maar ook in o.a. duingebieden, stadsparken, privétuinen, gemeentegroen en grasbermen.
- ✘ Fabel:** *Teken vallen uit bomen.*
- ✔ Feit:** Schapenteken kruipen of haken aan vanuit de begroeiing waarmee een passerend mens of dier in aanraking komt. Schapenteken leven voornamelijk in de bodemlaag; ze hebben een vochtige omgeving nodig om te overleven. Boven de 150 cm zal je de schapenteek zelden aantreffen.
- ✘ Fabel:** *Alleen als de teek 24 uur of langer heeft vast gezeten, kun je de ziekte van Lyme oplopen.*
- ✔ Feit:** De ziekte van Lyme kan binnen 24 uur na de beet worden overgedragen. De teek zo snel mogelijk verwijderen is van belang. Wacht niet tot dat je bij de huisarts terecht kunt.
- ✘ Fabel:** *Als je de ziekte van Lyme oploopt, krijg je altijd een rode vlek/ring.*
- ✔ Feit:** Slechts 30% tot 70% van de mensen die de ziekte van Lyme oploopt, krijgt een rode vlek/ring. Zonder rode vlek/ring kun je dus ook de ziekte van Lyme hebben opgelopen.
- ✘ Fabel:** *Als de rode vlek/ring verdwijnt, kun je niet de ziekte van Lyme hebben.*
- ✔ Feit:** Bij het verschijnen van een rode vlek/ring dient de behandelend arts direct antibiotica voor te schrijven. Een rode vlek/ring na een tekenbeet is het definitieve bewijs van de ziekte van Lyme, er hoeft niet getest te worden. De rode vlek/ring kan gedurende enkele weken tot maanden zichtbaar blijven en verdwijnt vanzelf, ook zonder behandeling. Dat de rode vlek/ring verdwijnt, is géén teken dat de besmetting/ziekte over is!

- ✘ Fabel:** *Als je een rode vlek/ring hebt, moet eerst getest worden op de ziekte van Lyme.*
- ✔ Feit:** Testen is bij het verschijnen van een rode vlek/ring niet nodig, direct behandelen wel.
- ✘ Fabel:** *Na een tekenbeet kun je meteen laten testen of je de ziekte van Lyme hebt opgelopen.*
- ✔ Feit:** Serologisch testen reageren op antistoffen. Het lichaam heeft enige tijd nodig om antistoffen aan te maken, dus de serologisch testen zijn de eerst 6-8 weken zeer onbetrouwbaar.
- ✘ Fabel:** *Als de test voor de ziekte van Lyme negatief is, kun je niet de ziekte van Lyme hebben.*
- ✔ Feit:** Een negatieve testuitslag kan de ziekte van Lyme nooit uitsluiten.
- ✘ Fabel:** *Met een antibioticakuur van 10-14 dagen genees je altijd.*
- ✔ Feit:** Een antibioticakuur van 10-14 dagen blijkt lang niet altijd voldoende om de ziekte van Lyme te genezen.
- ✘ Fabel:** *Als je een rode vlek/ring krijgt binnen 72 uur na een tekenbeet, is een profylactische behandeling met 2 tabletten Doxycycline voldoende.*
- ✔ Feit:** Profylactische behandeling met 2 tabletten Doxycycline is niet van toepassing indien je reeds een rode vlek/ring hebt. Je hebt dan al de ziekte van Lyme en dient daarvoor behandeld te worden.
- ✘ Fabel:** *Teek verwijderen met groene zeep, alcohol of vuur e.d.*
- ✔ Feit:** Irriteer de teek niet met zeep, alcohol of vuur e.d., dit verhoogt de kans op besmetting! Voordat de teek loslaat, zal hij zijn maaginhoud uitspugen met daarin mogelijke ziekteverwekkers van allerlei akelige ziekten!

ANDERE TEKENBEETZIEKTEN

Er kunnen in teken verschillende ziekteverwekkers voorkomen (diverse soorten bacteriën, parasieten, virussen en schimmels). Als deze samen met de ziekte van Lyme voorkomen, worden dit co-infecties genoemd. Voor veel van deze ziekteverwekkers zijn nog geen goede testen beschikbaar of is onduidelijk wat de gevolgen voor de volksgezondheid zijn of hoe deze te behandelen zijn. Co-infecties kunnen zorgen voor ernstiger klachten en complicaties bij de behandeling. Het risico van de genoemde ziekteverwekkers voor mensen als gevolg van een tekenbeet, kan per land/regio variëren. Het is raadzaam om je voor een verblijf in het buitenland goed te informeren over de aanwezigheid van teken en mogelijke risico's op door teken overgedragen ziekten.

TBE/FSME:

Teken-encefalitis (TBE) of Frühsommer-Meningo-Encephalitis (FSME) is een virusinfectie en kan bij de mens hersenvliesontsteking veroorzaken. Er bestaat geen behandeling voor, maar in tegenstelling tot de ziekte van Lyme, bestaat er voor deze aandoening wel een vaccin.

BABESIOSE:

Babesiose is een eencellige parasiet, een protozoa, die rode bloedcellen vernietigt. Het veroorzaakt Malaria-achtige klachten en kan een ernstige vorm van bloedarmoede veroorzaken. Bij immuno-incompetente personen kan de infectie fataal verlopen. Bij gezonde individuen volgt zonder therapie meestal binnen 2 tot 3 weken volledig herstel.

BARTONELLOSE:

Bartonella is een bacterie waarvan vele varianten bestaan. De bekendste is *B. henselae* die overgebracht kan worden door een beet of krab van een geïnfecteerde kat. Dit kan bij mensen griepachtige verschijnselen geven maar ook neurologische klachten, lever, milt, hart(klep)problemen en huiduitslag. Overdracht van Bartonella via o.a. teken of vlooiën is ook mogelijk. Diagnostische testen zijn onvoldoende toegerust op de diverse Bartonella varianten waarvan sommige gevaarlijker zijn dan de bekende *B. henselae*. Bartonella kan lang ongemerkt zijn gang gaan voordat de patiënt eventueel ernstig ziek wordt.

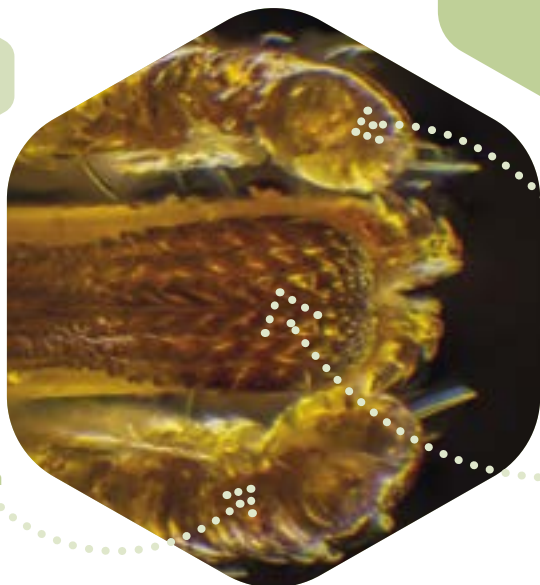
RICKETTSIOSE:

Rickettsiae zijn bacteriën, die een groot aantal ziekten veroorzaken, Rickettsiosen, waaronder vlektyfus, Rocky Mountain Spotted Fever, de ziekte van Brill-Zinsser en Fièvre Boutonneuse. Rickettsiosen worden niet alleen overgebracht door teken, maar ook door andere geleedpotigen zoals luizen, mijten en vlooiën.

EHRlichIOSE/ANAPLAsMOSE:

Ehrlichiose/Anaplasmose wordt veroorzaakt door op Rickettsia gelijkende, extreem kleine intracellulaire bacteriën die bloedcellen infecteren en bloedafwijkingen veroorzaken. In de huisartsenpraktijk zal door de vermoeidheidssymptomen eerder aan de ziekte van Lyme worden gedacht. De behandeling (Doxycycline) is echter ook effectief voor Ehrlichiose.

Zie voor nadere beschrijvingen van tekenbeet co-infecties en de bijbehorende symptomen de website van Stichting Tekenbeetziekten.

Palpen

Hypostoom

Palpen

TEKENWEETJE 3

26

Teken zijn welbeschouwd heel bijzonder. Veel andere bloedzuigende geleedpotigen die middels de huid van een gastheer aan voedsel komen, blijven maar even. Neem bijvoorbeeld de mug: voor je het door hebt dat je geprikt bent, is 'ie alweer weg. De teek pakt het anders aan: hij blijft soms wel een week op zijn gastheer zitten.

Dat betekent dat de teek niet alleen een manier moet vinden om de huid - onopgemerkt - binnen te dringen. De teek staat ook voor de uitdaging om zich heel stevig vast te klemmen zodat hij - wat er ook gebeurt - aan zijn gastheer vast blijft zitten. Hier komt de bijzondere snuit van de teek om de hoek.

Hierboven zie je de palpen en het hypostoom. Het zaagachtige orgaan tussen de palpen heet het hypostoom. De teek gebruikt dit hypostoom om zich in de huid te verankeren. De palpen vouwen hierbij opzij. Wanneer je de microscopische foto van het hypostoom goed bekijkt, zie je dat er in het hypostoom nog een andere set getande organen te zien is. Deze organen worden cheliceren genoemd. De cheliceren kunnen individueel over het hypostoom op en neer geschoven worden zodat de huid van de gastheer wordt opengesneden. Wanneer het hypostoom naar binnen wordt gedrukt, beschadigen de cheliceren het weefsel zodanig dat een soort "bloedmeer" wordt aangelegd waaruit de teek kan drinken. Samen met het speeksel van de teek worden ook antistollings-, verdovings- en immuunreactie onderdrukkende stoffen uitgescheiden. Een teek bijt dus en steekt niet.

27

BRONVERMELDING

Foto's pagina 6, 11: © Hans Smid

Foto's pagina 6/7,12,13,19, 20/21: © RIVM

Disclaimer: De informatie in deze brochure is met uiterste zorg samengesteld. Stichting Tekenbeetziekten kan op geen enkele wijze aansprakelijkheid aanvaarden voor de eventuele (on)volledigheid van of onjuistheden in de tekst, noch voor problemen als gevolg van het gebruiken van de informatie.

Deze derde druk kwam tot stand dankzij een gulle gave van [Beaphar, producent van de Canishield®](#) halsband voor honden.

3de druk 2021

STICHTING TEKENBEETZIEKTEN

◆ WWW.TEKENBEETZIEKTEN.NL ◆